Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
7 päivänä huhtikuuta 2022 [1]

Asia C-163/21

AD ym.
vastaan
PACCAR Inc,
DAF TRUCKS NV ja
DAF Trucks Deutschland GmbH

(Ennakkoratkaisupyyntö – Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Barcelonan kauppatuomioistuin nro 7, Espanja))

Ennakkoratkaisupyyntö – Säännöt, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin – Kuorma-autojen hinnoittelua ja bruttohintojen korotuksia Euroopan talousalueella koskevat kollusiiviset yhteistoimintajärjestelyt – Uusien olennaisten todisteiden laatiminen keinotekoisen hintojen nousun ja aiheutuneiden vahinkojen suuruuden määrittämistä varten

I Johdanto

1. Direktiivillä 2014/104/EU [2] pyritään yhdenmukaistamaan muun muassa säännöt, jotka koskevat todisteiden esittämistä Euroopan unionin kilpailusääntöjen yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon (”private enforcement”) yhteydessä. Tässä yhteydessä vahingonkorvausoikeudenkäynnin asianosaisten mahdollisuus käyttää tehokkaasti oikeuksiaan voi riippua mahdollisuudesta tutustua olennaisiin todisteisiin. Todisteet eivät kuitenkaan ole aina sen asianosaisen hallussa tai helposti saatavissa, jolla on todistustaakka. [3]

2. Saattaa myös osoittautua, että vastapuolella ei myöskään ole hallussaan olennaisia todisteita sen vuoksi, että tällaisia todisteita ei ole ennalta olemassa. Voidakseen noudattaa tällaisten todisteiden esittämistä koskevaa pyyntöä tämän asianosaisen pitäisi laatia uudet todisteet kasaamalla tai luokittelemalla hallussaan olevia tietoja tai dataa.

[1] Alkuperäinen kieli: ranska.

[2] Tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, 26.11.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2014, L 349, s. 1).

[3] Komission tiedonanto luottamuksellisten tietojen suojaamisesta kansallisissa tuomioistuimissa EU:n kilpailuoikeuden yksityistä täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä (EUVL 2020, C 242, s. 1), 9 kohta.

3. Käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö on esitetty tässä yhteydessä, ja unionin tuomioistuimella on sen johdosta tilaisuus selventää sitä, voiko direktiivin 2014/104 valossa oikeudenkäynnin asianosainen pyytää, että vastapuoli velvoitetaan esittämään todisteita, jotka tämän on laadittava ex novo.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

4. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että unionissa nostettuun vahingonkorvauskanteeseen liittyvässä oikeudenkäynnissä kansalliset tuomioistuimet voivat tässä luvussa säädetyin ehdoin määrätä, että vastaajan tai kolmannen osapuolen on esitettävä hallinnassaan olevat olennaiset todisteet sellaisen kantajan pyynnöstä, joka on esittänyt asianmukaiset, kohtuudella käytettävissä olevat tosiseikat ja vahingonkorvausvaateensa tueksi riittävät todisteet sisältävät perustelut. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet pystyvät vastaajan pyynnöstä määräämään kantajan tai kolmannen osapuolen esittämään olennaisia todisteita.

_ _”

B Espanjan oikeus

5. Direktiivi 2014/104 on saatettu osaksi Espanjan oikeusjärjestystä talouden, kaupan ja terveydenhuollon alalla sekä työntekijöiden liikkuvuudesta annettujen Euroopan unionin direktiivien täytäntöönpanosta 26.5.2017 annetulla asetuksella 9/2017 (Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores) (BOE nro 126, 27.5.2017).

III Tosiseikat ja pääasian menettely

6. Euroopan komissio antoi 19.7.2016 päätöksen C(2016) 4673 final [SEUT] 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia AT.39824 – Kuorma-autot) (EUVL 2017, C 108, s. 6; jäljempänä 19.7.2016 annettu päätös). Päätös oli osoitettu muiden muassa pääasian vastaajille eli PACCAR Incille, DAF TRUCKS NV:lle ja DAF Trucks Deutschland GmbH:lle.

7. Tällä päätöksellä komissio totesi kartellin, johon osallistui viisitoista kansainvälistä kuorma-autojen valmistajaa ja joka koski kahta tuoteryhmää, 6–16 tonnia painavia kuorma-autoja ja yli 16 tonnia painavia kuorma-autoja, jotka olivat sekä perävaunuttomia kuorma-autoja että vetoautoja.

8. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole sitä täsmentänyt, 19.7.2016 annetusta päätöksestä ilmenee, että pääasian vastaajien on todettu rikkoneen SEUT 101 artiklaa 17.1.1997 ja 18.1.2011 välisenä ajanjaksona.

9. Pääasian kantajat eli AD ym., jotka olivat ostaneet kuorma-autoja, jotka saattoivat kuulua 19.7.2016 annetun päätöksen kohteena olevan rikkomisen piiriin, pyysivät 25.3.2019 siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil) 283 bis §:n nojalla oikeutta tutustua pääasian vastaajien hallussa oleviin todisteisiin. Nämä kantajat väittivät tarvitsevansa tiettyjä todisteita voidakseen määrittää, kuinka paljon hinnat olivat nousseet keinotekoisesti, erityisesti vertaillakseen suositushintoja ennen kartellin ajanjaksoa, sen aikana ja sen jälkeen. Vaatimus koskee tarkemmin oikeutta tutustua ensinnäkin luetteloon 1.1.1990 ja 30.6.2018 välisenä ajanjaksona valmistetuista malleista, jotka on luokiteltu vuosittain ja tiettyjen ominaisuuksien mukaisesti, toiseksi kunkin tässä luettelossa mainitun mallin tehdashintaan (bruttohintaan) ja kolmanneksi kokonaistoimituskustannuksiin (”total delivery cost”) näiden mallien osalta.

10. Pääasian vastaajat vastustivat pyyntöä ja vetosivat muun muassa siihen, että jotkin pyydetyistä asiakirjoista oli laadittava tätä tarkoitusta varten.

11. Pääasian vastaajat, joita kuultiin mahdollisuudesta esittää ennakkoratkaisukysymys unionin tuomioistuimelle, totesivat, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä ei voida ulottaa koskemaan todisteita, joita ei ole vielä olemassa. Vastaajien mielestä tämän säännöksen nojalla ei voida vaatia laatimaan todisteita, kun otetaan huomioon, että tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden ja mahdollisimman alhaisten kustannusten periaatteen mukaisesti siitä voisi aiheutua vastaajille liiallinen taakka, joka ylittää sen, mitä pelkkä asiakirjojen esittäminen voi edellyttää. Pääasian kantajat puolestaan kannattavat tämän säännöksen päinvastaista tulkintaa.

IV Ennakkoratkaisupyyntö ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

12. Tässä tilanteessa Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Barcelonan kauppatuomioistuin nro 7, Espanja) on 21.2.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.3.2021, päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimen arvioitavaksi seuraavan kysymyksen:

”Onko [direktiivin 2014/104] 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että olennaisten todisteiden esittämisellä viitataan vain vastaajan tai kolmannen osapuolen hallinnassa oleviin asiakirjoihin, jotka ovat jo olemassa, vai sisältyykö 5 artiklan 1 kohtaan päinvastoin myös mahdollisuus saada esitetyksi uusia asiakirjoja, jotka osapuolen, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty, on laadittava kasaamalla tai luokittelemalla hallussaan olevia tietoja tai dataa?”

13. Pääasian asianosaiset, Espanjan ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Asiassa ei ole pidetty istuntoa.

V Asian arviointi

14. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii ainoalla ennakkoratkaisukysymyksellään selvittämään, onko direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että olennaisten todisteiden esittämisellä viitataan vain vastaajan tai kolmannen osapuolen hallinnassa oleviin asiakirjoihin, jotka ovat jo olemassa, vai sisältyykö tähän säännökseen päinvastoin myös mahdollisuus saada esitetyksi uusia asiakirjoja, jotka osapuolen, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty, on laadittava kasaamalla tai luokittelemalla sen hallussa olevia tietoja tai dataa.

15. Ennen tämän kysymyksen tarkastelua on aluksi arvioitava, voidaanko tämä ennakkoratkaisupyyntö ottaa tutkittavaksi, ja sen jälkeen tutkittava, onko direktiivi 2014/104 sovellettavissa pääasiaan.

A Tutkittavaksi ottaminen

16. Pääasian kantajat katsovat, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta. Niiden mukaan ennakkoratkaisupyyntö koskee hypoteettista tilannetta, jossa kilpailusääntöjä rikkoneen on laadittava uusia asiakirjoja. Tässä tapauksessa tällainen laatiminen ei kuitenkaan ole tarpeen pääasiassa kyseessä olevan todisteiden esittämistä koskevan pyynnön noudattamiseksi.

17. Pääasian vastaajat toteavat tämän ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kyseenalaistamatta, että direktiivin 2004/48/EY [4] 6 artiklan 1 kohdan mukaan voidaan määrätä esitettäväksi vastapuolen hallussa olevia todisteita. Ne huomauttavat, että komission mukaan tällä säännöksellä voitaisiin asettaa osapuolelle velvollisuus etsiä todisteita omasta organisaatiostaan, myös määräysvaltaansa kuuluvista erillisistä oikeudellisista yksiköistä. [5] Pääasian vastaajien mukaan sama pätee direktiiviin 2014/104. Ne väittävät kuitenkin, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esitetyn pyynnön noudattamiseksi niiden ei olisi laadittava asiakirjatodistetta, jota ei ole olemassa vaan joka olisi luotava ex novo.

18. Näitä kahta argumenttia tarkasteltaessa on huomattava pitävän paikkansa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tyytyy toteamaan, että todisteiden esittämistä koskeva pyyntö koskee tässä tapauksessa asiakirjoja, joita ei – sellaisina kuin niitä pyydetty – välttämättä ole vielä olemassa ja jotka *voivat* edellyttää valmistelutyötä.

19. On kuitenkin muistettava, että kysymyksillä, jotka koskevat unionin oikeutta, oletetaan olevan merkitystä ja että unionin tuomioistuimen on lähtökohtaisesti ratkaistava ne.

20. Koska SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä yksinomaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun oikeusriidan tosiseikat ja arvioimaan niitä, unionin tuomioistuimen on pääsääntöisesti rajoituttava tutkimaan niitä harkinnassa huomioon otettavia seikkoja, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on päättänyt sille esittää, ja siis pitäydyttävä kyseisen tuomioistuimen vahvistamissa seikoissa, eivätkä pääasian asianosaisten esittämät oletukset sido sitä. [6]

21. Tästä seuraa, että käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisukysymys on otettava tutkittavaksi.

[4] Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2004, L 157, s. 45).

[5] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin (COM(2013) 404 final).

[6] Ks. mm. tuomio 2.4.2020, Coty Germany (C-567/18, EU:C:2020:267, 22 kohta).

B Direktiivin 2014/104 sovellettavuus

22. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei näytä pitävän epäselvänä kysymystä direktiivin 2014/104 sovellettavuudesta pääasiassa, eivätkä ennakkoratkaisumenettelyyn osallistuneet osapuolet ole käsitelleet sitä. Tarkastelen kuitenkin tätä kysymystä, koska pääasian olosuhteisiin liittyvien tiettyjen epäselvyyksien vuoksi jää epäily siitä, onko tämä direktiivi aineellisesti ja ajallisesti sovellettavissa tässä asiassa.

1. Direktiivin 2014/04 aineellinen sovellettavuus

a) Ongelman esittely

23. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty siviiliprosessilain 283 bis §:n nojalla 19.7.2016 annetun päätöksen jälkeen.

24. Tältä osin on huomattava, että joidenkin kirjoittajien mukaan siviiliprosessilain 283 bis §:n nojalla tehty todisteiden esittämistä koskeva pyyntö voidaan esittää myös ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista.[7] Siinä tapauksessa tämän pyynnön esittäneen asianosaisen on nostettava pääasiaa koskeva kanne 20 päivän kuluessa.[8]

25. Käsiteltävänä olevasta ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene selvästi, että pääasiassa kyseessä oleva todisteiden esittämistä koskeva pyyntö olisi esitetty menettelyssä, jossa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa oli jo esitetty vahingonkorvausvaatimus. Siitä ilmenee ainoastaan pääasian kantajien vedonneen tämän pyyntönsä tueksi siihen, että kaikki edellytykset sille, että aiotut vahingonkorvausvaatimukset (”acciones de daños que se pretenden ejercitar”) voidaan kohtuullisesti arvioida uskottaviksi, täyttyvät.

26. Käsittelemättä nimenomaisesti sitä, onko pääasiassa kyseessä oleva todisteiden esittämistä koskeva pyyntö esitetty menettelyssä, jossa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa oli jo esitetty vahingonkorvausvaatimus, pääasian kantajat toteavat, että tämän ennakkoratkaisupyynnön taustalla oleva menettely on pääsyä todistusaineistoon koskeva menettely.

27. Espanjan hallitus toteaa sitä vastoin, että pääasian kantajat ovat nostaneet vahingonkorvauskanteen 19.7.2016 annetun päätöksen perusteella. Vastaavasti komissio ilmoittaa katsovansa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta nostetun vahingonkorvauskanteen yhteydessä. Pääasian vastaajat puolestaan toteavat vähemmän yksiselitteisesti, että ennakkoratkaisupyyntö on esitetty 19.7.2016 annettuun päätökseen perustuvan, kilpailuoikeuden yksityisoikeudellista täytäntöönpanoa koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä. Ne viittaavat lisäksi kirjallisissa huomautuksissaan pääasian kantajien vahingonkorvauskanteeseen (”niiden kanteeseen”).

[7] Ks. Marcos, F., ”Transposition of the Antitrust Damages Directive into Spanish Law”, *Working Paper IE Law School*, 2018, AJ8-241-I, s. 28. Kyseisen säännöksen ja tämän kirjoittajan mukaan kyse on ilmeisesti 20 päivän määräajasta, joka lasketaan siitä päivästä, jona todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty.

[8] Siviiliprosessilain 283 bis §:n e kohdan mukaan silloin, jos pääasiaa koskevaa kannetta ei ole nostettu, kansallinen tuomioistuin velvoittaa viran puolesta todisteiden esittämistä pyytäneen asianosaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja toteaa tämän asianosaisen olevan vastuussa aiheuttamastaan vahingosta henkilölle, jota vastaan toimenpiteet on toteutettu.

28. Vaikka osapuolten kirjalliset huomautukset otettaisiin huomioon, ennakkoratkaisupyynnön sisällön perusteella ei siis voida yksiselitteisesti vahvistaa, että pääasiassa kyseessä olevaa todisteiden esittämistä koskevaa pyyntöä ei ole esitetty ennen vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä vaan vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä tai sen jälkeen.

29. Direktiivin 2014/104 1 artiklan, jonka otsikkona on ”Kohde ja soveltamisala”, 2 kohdassa säädetään, että tässä direktiivissä vahvistetaan muun muassa ”kansallisissa tuomioistuimissa käsiteltäviin vahingonkorvauskanteisiin perustuva” kilpailusääntöjen täytäntöönpano. Vastaavasti kyseisen direktiivin 22 artiklan 2 kohdassa, joka koskee muiden kuin saman direktiivin aineellisten säännösten täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten täytäntöönpanosäännösten ajallista soveltamista, vahvistetaan niiden ajallinen soveltamisala viittaamalla ajankohtaan, jona vahingonkorvauskanne on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa. [9]

30. Direktiivin 2014/104 näin määritelty soveltamisala ei ensi arviolta näytä kattavan todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä, jotka on esitetty ennen vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä. Jotkin kansalliset lainsäätäjät [10] ja jotkut oikeustieteilijät [11] näyttävät tulkitsevan tätä direktiiviä tällä tavoin. Tämän tulkinnan mukaan jäsenvaltiot voisivat kuitenkin ottaa käyttöön sääntöjä, jotka koskevat tällaisia todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä. Kyseisen direktiivin 5 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat nimittäin ottaa käyttöön sääntöjä, jotka johtaisivat laajempaan todisteiden esittämisvelvollisuuteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 5 artiklan 4 ja 7 kohdan sekä 6 artiklan soveltamista.

31. Koska on epäselvää, onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi jo saatettu vahingonkorvausvaatimus, on tarkasteltava tämän ratkaisuehdotuksen edellisessä kohdassa esitellyn tulkinnan oikeellisuutta.

b) Asian arviointi

32. Joissakin kieliversioissa [12] direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan, jonka tulkintaa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, sanamuoto on vähemmän rajoittava ja vähemmän ehdoton kuin saman direktiivin 1 artiklan 2 kohdan sanamuoto.

[9] Kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että 21 artiklan nojalla annettuja muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säädöksiä ei sovelleta vahingonkorvauskanteisiin, jotka on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa ennen 26 päivää joulukuuta 2014”.

[10] Ks. Malinauskaite, J., Cauffman, C., ”The Transposition of the Antitrust Damages Directive in the Small Member States of the EU – A Comparative Perspective”, *Journal of European Competition Law & Practice*, 2018, osa 9, nro 8, s. 501.

[11] Ks. Kirst, P., ”The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe”, *European Competition Journal*, 2020, osa 16, nro 1, s. 113, ja Petr, M., ”Czech Republic”, Piszcz, A. (toim.), *Implementation of the EU Damages Directive in Central and Eastern European Countries, University of Warsaw Faculty of Management Press*, Varsova, 2017, s. 98. Ks. vastaavasti mutta vähemmän ehdottomasti myös Rodger, B. J., Sousa Ferro, M., Marcos, F., ”A Panacea for Competition Law Damages Actions in the EU? A Comparative View of the Implementation of the EU Antitrust Damages Directive in sixteen Member States”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2019, osa 26, nro 4, s. 488 ja 489.

[12] Muun muassa ranskan- ja englanninkielisissä versioissa, joissa todetaan, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että ”unionissa nostettuun vahingonkorvauskanteeseen *liittyvässä* oikeudenkäynnissä” (kursivointi tässä) on mahdollista esittää todisteiden esittämistä koskeva pyyntö, kun taas muun muassa puolankielisessä versiossa viitataan vahingonkorvausoikeudenkäyntiin (”w postępowaniu o odszkodowanie”).

33. Lisäksi todisteen käsite on määritelty direktiivin 2014/104 2 artiklan 13 alakohdan joissakin kieliversioissa [13] viittaamalla kaikentyyppisiin todistuskeinoihin, jotka ”*kansalliset tuomioistuimet, joissa on nostettu kanne*”, ottavat vastaan, ja joissakin toisissa versioissa [14] todistuskeinoihin, jotka ”*asiaa käsittelevät kansalliset tuomioistuimet*” (kursivointi tässä) ottavat vastaan, täsmentämättä, että kyse on vahingonkorvauskanteesta.

34. Vielä tärkeämpää on huomata, että se, että unionin lainsäätäjä ei ole halunnut rajata direktiivin 2014/104 5 artiklan soveltamisalaa todisteiden esittämistä koskeviin pyyntöihin, jotka on esitetty vahingonkorvauskanteen yhteydessä tai sen nostamisen jälkeen, näyttää heijastuvan tämän direktiivin 5 artiklan 3 kohdassa ja 6 artiklan 4 kohdan b alakohdassa.

35. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdassa esitetään – mutta ei tyhjentävästi – todisteiden esittämistä koskevan pyynnön oikeasuhteisuuden tarkastelussa sovellettavat kriteerit.

36. Tämän logiikan mukaisesti direktiivin 2014/104 6 artiklan, joka koskee kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämistä, 4 kohdan b alakohdassa viitataan tämän direktiivin 5 artiklan 3 kohtaan ja täsmennetään, että arvioidessaan tietojen esittämistä koskevan määräyksen oikeasuhteisuutta tämän viimeksi mainitun säännöksen mukaisesti kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon myös se, onko tietojen esittämistä koskeva pyyntö esitetty kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan vahingonkorvauskanteen yhteydessä.

37. Vastaavasti direktiivin 2014/104 johdanto-osan 22 perustelukappaleessa todetaan, että jotta voidaan varmistaa, että oikeus korvaukseen on tehokkaasti suojattu, ei ole tarpeen luovuttaa kantajalle jokaista SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyvää asiakirjaa pelkästään sillä perusteella, että kantaja ”aikoo nostaa vahingonkorvauskanteen”, sillä on hyvin epätodennäköistä, että tämän kanteen olisi perustuttava kaikkiin todisteisiin, joita kyseiseen menettelyyn liittyvään asiakirja-aineistoon sisältyy. Lisäksi saman direktiivin johdanto-osan 27 perustelukappaleessa viitataan vahinkoa kärsineiden osapuolten mahdollisuuteen ”saada asiaan liittyviä todisteita, joita ne tarvitsevat vahingonkorvauskanteidensa valmistelemiseksi”.

38. Direktiivin 2014/104 6 artiklan 4 kohdan b alakohdasta, luettuna sen johdanto-osan 22 ja 27 perustelukappaleen valossa, ilmenee, että kantajalle voidaan luovuttaa joitakin kilpailuviranomaisten menettelyihin liittyviä todisteita kantajan esitettyä tämän direktiivin 6 artiklan mukaisen todisteiden esittämistä koskevan pyynnön, kun tämä aikoo nostaa vahingonkorvauskanteen. Saman pitäisi päteä siltä osin kuin kyse on kyseisen direktiivin 5 artiklasta.

39. Unionin lainsäätäjä ei nimittäin ole voinut ottaa käyttöön järjestelmää, jossa henkilö, jolle on aiheutunut vahinkoa kilpailuoikeuden rikkomisesta, voi esittää todisteiden esittämistä koskevan pyynnön pääasiaa koskevan kanteen ulkopuolella, jos asiakirjat sisältyvät kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon, mutta ainoastaan tällaisen kanteen yhteydessä, jos todisteet eivät sisälly siihen. Myöskään se, että menettelyn käynnistää kilpailuviranomainen, ei tee tällaista erottelua perustelluksi. Kuten direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdasta ilmenee, voidakseen pyytää todisteiden esittämistä kantajan on kummassakin tapauksessa kyettävä osoittamaan vahingonkorvausvaatimuksensa uskottavaksi.

[13] Muun muassa puolankielisessä versiossa (”przed sądem krajowym, do którego wpłynęło powództwo”.

[14] Muun muassa ranskankielisessä versiossa.

40. Täydellisyyden vuoksi lisään vielä, että vaikka kummassakin tapauksessa esitettäväksi pyydettyjen todisteiden on toki liityttävä kanteeseen, jonka henkilö, jolle on aiheutunut vahinkoa kilpailuoikeuden rikkomisesta, aikoo nostaa, pyydettyjen todisteiden on ennen kaikkea oltava olennaisia.

41. Sen sijaan direktiivissä 2014/104 ei näytetä vahvistettavan yhteyttä, joka teknisesti todisteiden esittämistä koskevan pyynnön ja vahingonkorvausvaatimuksen välillä on menettelyn tasolla oltava (todisteiden esittämistä koskeva pyyntö pääasian oikeudenkäyntiin liittyvänä toimena, liitännäisessä menettelyssä tai jopa erillisessä menettelyssä tutkittu pyyntö).

42. Direktiivissä 2014/104 ei liioin määritellä ajankohtaa, jona vahingonkorvausvaatimus on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa.

43. Vaikka oletettaisiinkin, että direktiivi 2014/104 koskee ainoastaan vahingonkorvauskanteen yhteydessä esitettyjä todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä, voitaisiin siten ajatella, että kun vahingonkorvausvaatimus on välttämättä esitettävä lyhyen ajan kuluessa sellaisen todisteiden esittämistä koskevan pyynnön tekemisen jälkeen, jonka yhteydessä vahingonkorvausvaatimus on osoitettu uskottavaksi, tai tällaisen pyynnön vastaanottamisen jälkeen, todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty vahingonkorvauskanteen yhteydessä ja/tai merkitsee ehdollisesti tällaisen kanteen nostamista.

c) Vastakkaista tulkintaa koskeva keskustelu ja sen hylkäämiseksi esitetyt perustelut

44. Ensi arviolta voitaisiin hyväksyä tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohdassa esitetyn tulkinnan vastainen direktiivin 2014/104 säännösten tulkinta.

45. Voitaisiin nimittäin väittää, että direktiivi 2014/104 ei lähtökohtaisesti kata todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä, jotka on esitetty ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista. Tämän tulkinnan mukaan tämän direktiivin 6 artiklan 4 kohdan b alakohta koskisi ainoastaan tapauksia, joissa kansallinen lainsäätäjä on kyseisen direktiivin 5 artiklan 8 kohdan mukaisesti päättänyt ottaa käyttöön sääntöjä, jotka johtavat laajempaan todisteiden esittämisvelvollisuuteen ja tarkemmin mahdollistavat todisteiden esittämisen pyytämisen ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista. Siltä osin kuin jäsenvaltiot voivat käyttää mahdollisuutta ottaa tällaisia sääntöjä käyttöön, sanotun kuitenkaan rajoittamatta saman direktiivin 6 artiklan soveltamista, jäsenvaltio ei voisi sallia ennakkoon esitettyä todisteiden esittämistä koskevaa pyyntöä, jonka oikeasuhteisuus voi jäädä arvioimatta, koska tällä arvioinnilla voidaan suojella kilpailusääntöjen julkisoikeudelliseen täytäntöönpanoon liittyvää etua.

46. Direktiivin 2014/104 valmisteluasiakirjojen tarkastelun perusteella ei kuitenkaan voida hyväksyä tällaista tulkintaa.

47. Direktiiviehdotuksessa, jossa viitataan kuulemisten tuloksiin, komissio toteaa, että ”vastaajat olivat tyytyväisiä lähestymistavan peruslähtökohtana olevaan korvausperiaatteeseen ja siihen, että komissio oli päättänyt olla ehdottamatta amerikkalaistyylistä – – järjestelmää, [kuten] laajoja

tutkintamenettelyjä" (pre-trial discovery).[15] Tästä ei seuraa, että todisteiden esittäminen kansallinen tuomioistuimen valvonnassa ei voisi tapahtua ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista, jos kantaja kykenee osoittamaan vahingonkorvausvaatimuksensa uskottavaksi.

48. Vielä merkittävämpää on se, että valmisteluasiakirjojen mukaan tuomio Pfleiderer[16] aiheutti huomattavaa epävarmuutta, joka koski sitä, mistä asiakirjojen ryhmistä voidaan antaa tietoja, ja juuri tämä epävarmuus on pyritty poistamaan direktiivillä 2014/104.[17] Kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa esitetty ennakkoratkaisupyyntö koski pyyntöä saada tutustua kaikkiin kansallisen kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin vahingonkorvauskanteen valmistelemiseksi. Pyrkimys poistaa tämä epävarmuus näyttää myötävaikuttaneen siihen, että mahdollisuutta pyytää todisteiden esittämistä silloin, kun asiassa aiotaan esittää vahingonkorvausvaatimus, ei mainita tässä direktiivissä kyseisen direktiivin 5 artiklan yhteydessä, jonka otsikkona on "Todisteiden esittäminen", vaan ainoastaan sen 6 artiklan yhteydessä, jonka otsikkona on "Kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittäminen".[18]

49. Direktiivin 2014/104 5 artiklan ja 6 artiklan välisen yhteyden perusteella ei voida katsoa, että tämän jälkimmäisen säännöksen soveltamisala olisi laajempi kuin ensin mainitun. Tämän direktiivin 6 artiklaa sovelletaan "vahingonkorvauskanteita käsiteltäessä" sen "5 artiklan lisäksi".[19] Kansallisten tuomioistuinten on arvioitava todisteiden esittämistä koskevan pyynnön oikeasuhteisuutta kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kun saman direktiivin 6 artiklan yhteydessä kansalliset tuomioistuimet velvoitetaan ottamaan huomioon se, onko pyyntö esitetty vahingonkorvauskanteen yhteydessä ("kansallisten tuomioistuinten on lisäksi otettava huomioon"), tämä seikka voidaan tarvittaessa ottaa huomioon myös silloin, kun oikeasuhteisuutta arvioidaan pelkästään direktiivin 2014/104 5 artiklan yhteydessä. Se, että lainsäätäjä on nimenomaisesti viitannut tähän kysymykseen tämän direktiivin 6 artiklan 4 kohdan b alakohdassa, osoittaa sen halunneen vahvistaa yhteyttä, joka on oltava kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämistä koskevan pyynnön ja vahingonkorvauskanteen välillä.

50. Todisteiden esittäminen ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista voi joskus olla tarpeen, jotta tällainen kanne voidaan nostaa. Tällä mahdollisuudella edistetään SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan tehokasta vaikutusta. Näin ollen katsottaessa, että myös ennen vahingonkorvausvaatimusta esitetty todisteiden esittämistä koskeva pyyntö kuuluu tietyin

15 Ks. myös unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita koskeva komission valmisteluasiakirja (Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules (SEC(2008) 404 final), johon viitataan yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvista vahingonkorvauskanteista annetussa valkoisessa kirjassa. Tämän valmisteluasiakirjan 95 kohdassa komissio ilmoittaa, että se jättää selvästi esittämättä liian laajaa oikeudenkäyntiä edeltävää tiedonantojärjestelmää, jota ei välttämättä olisi helppoa sovittaa jäsenvaltioiden oikeusperinteisiin ja siviiliprosessin periaatteisiin ja joka voisi olla ristiriidassa joidenkin jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

16 Tuomio 14.6.2011 (C-360/09, EU:C:2011:389).

17 Ks. Commission Staff Working, Document - Impact Assessment Report, Damages actions for breach of the EU antitrust rules Accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union (SWD(2013) 203 final), saatavilla ainoastaan englannin kielellä.

18 Vastaavasti direktiivin 2014/104 johdanto-osan 22 perustelukappale, joka liittyy kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämiseen, koskee tilannetta, jossa kantaja "aikoo nostaa vahingonkorvauskanteen". Tämän perustelukappaleen sanamuoto, johon tämän ratkaisuehdotuksen 37 kohdassa viitataan tässä puolletun tulkinnan tueksi, perustuu selvästi 6.6.2013 annettuun tuomioon Donau Chemie ym. (C-536/11, EU:C:2013:366, 33 kohta), jossa taas viitataan 14.6.2011 annettuun tuomioon Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389).

19 Ks. direktiivin 2014/104 6 artiklan 1 kohta.

edellytyksin direktiivin 2014/104 soveltamisalaan, voidaan kaventaa jäsenvaltioiden kansallisten järjestelmien välisiä eroja ja yhdenmukaistaa merkitykselliset säännöt unionin kilpailuoikeuden tehokasta täytäntöönpanoa varten. [20]

51. Kun otetaan huomioon tämän ratkaisuehdotuksen 38–43 kohdassa esitetyt perustelut, on katsottava, että ainakin joissakin tapauksissa [21] todisteiden esittämistä koskeva pyyntö, joka on teknisesti esitetty ennen vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä, voi kuulua direktiivin 2014/104 soveltamisalaan.

2. Direktiivin 2014/104 ajallinen sovellettavuus

52. Pääasian kantajat ovat esittäneet pääasiassa kyseessä olevan todisteiden esittämistä koskevan pyynnön 25.3.2019 eli myöhemmin kuin 27.12.2016, jolloin direktiivi 2014/104 oli saatettava osaksi kansallista oikeusjärjestystä, niiden kansallisten säännösten perusteella, joilla tämä direktiivi on saatettu osaksi Espanjan oikeusjärjestystä.

53. Kuten totean tämän ratkaisuehdotuksen 8 kohdassa, lisäksi 19.7.2016 annetusta päätöksestä ilmenee, että pääasian vastaajien on todettu rikkoneen kilpailusääntöjä 17.1.1997 ja 18.1.2011 välisenä ajanjaksona, joka edeltää päivää, jona direktiivi 2014/104 oli saatettava osaksi kansallista oikeusjärjestystä.

54. Näin ollen vastaus siihen, sovelletaanko direktiiviä 2014/104 ajallisesti, voidaan löytää tämän direktiivin 22 artiklasta.

55. Direktiivin 2014/104 22 artiklan 1 kohdan mukaan kansallisia säädöksiä, joilla saatetaan tämän direktiivin aineelliset säännökset osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ei sovelleta taannehtivasti. Tätä sääntöä ei sovelleta kansallisiin säännöksiin, joilla saatetaan kyseisen direktiivin ”muut” säännökset osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Näiden viimeksi mainittujen täytäntöönpanosäännösten osalta jäsenvaltioiden on ainoastaan saman direktiivin 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti varmistettava, ettei niitä sovelleta vahingonkorvauskanteisiin, jotka on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa ennen 26.12.2014. Kyseisiä säännöksiä on näin ollen sovellettava menettelyssä, joka on pantu vireille kansallisessa tuomioistuimessa sen päivän jälkeen, jona direktiivi 2014/104 oli saatettava osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Tämän kyseisen direktiivin muiden kuin aineellisten säännösten sovellettavuutta koskeva logiikka on kansallisten oikeusjärjestysten nojalla tyypillistä menettelysäännöksille. Päättelen tästä, että kyseisen direktiivin 22 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu viittaus, joka koskee ”muita kuin [aineellisen säännöksen noudattamiseksi annettuja] kansallisia säädöksiä”, koskee menettelysäännöstä.

[20] Ks. tässä yhteydessä direktiivin 2014/104 johdanto-osan seitsemännen perustelukappaleen kolmas ja neljäs virke, joiden mukaan ”erot aiheuttavat epävarmuutta niistä ehdoista, joiden on täytyttävä, ennen kuin vahinkoa kärsineet osapuolet voivat käyttää SEUT:ssa taattua oikeutta korvaukseen, ja heikentävät tämän oikeuden tehokasta toteutumista. Koska vahinkoa kärsineet osapuolet nostavat usein vahingonkorvauskanteensa omassa sijoittautumisjäsenvaltiossaan, kansallisten sääntöjen erilaisuus johtaa eriarvoisiin toimintaedellytyksiin vahingonkorvauskanteiden osalta ja voi siten vaikuttaa kilpailuun niillä markkinoilla, joilla kyseiset vahinkoa kärsineet osapuolet ja rikkomiseen syyllistyneet yritykset toimivat”. Ks. vastaavasti myös saman direktiivin johdanto-osan kahdeksas ja yhdeksäs perustelukappale.

[21] Muun muassa silloin, kun todisteiden esittämistä koskevan pyynnön ja vahingonkorvausvaatimuksen välillä on Espanjan oikeudessa vahvistetun kaltainen yhteys, joka ilmenee muun muassa velvollisuutena nostaa vahingonkorvauskanne 20 päivän määräajassa. Ks. alaviite 8.

56. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että ennakkoratkaisupyynnöllä pyritään ymmärtämään todisteiden esittämistä koskevaa järjestelmää, josta säädetään direktiivin 2014/104 5–8 artiklassa ja joka on saatettu osaksi Espanjan oikeusjärjestystä siviiliprosessilain 283 bis §:ssä, joka on ”luonteeltaan menettelysäännös”. Kun otetaan kuitenkin huomioon, että tämän direktiivin 22 artiklassa käytetyt käsitteet ovat itsenäisiä, unionin tuomioistuimen on tämän artiklan soveltamiseksi määriteltävä lopullisesti niiden säännösten luonne, jotka voivat kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan.

57. Vaikka voidaan väittää, että direktiivin 2014/104 todisteiden esittämistä koskevissa säännöksissä annetaan unionin kilpailusääntöjen täytäntöönpanoon osallistuville talouden toimijoille tiettyjä oikeuksia, näitä oikeuksia voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan kansallisessa tuomioistuimessa käytävän oikeudenkäynnin yhteydessä, ja kyse on lähinnä menettelytoimista, joiden perusteella tämä tuomioistuin voi todeta tosiseikat, joihin oikeudenkäynnin asianosaiset vetoavat. Sama pätee ainakin joissakin tapauksissa todisteiden esittämistä koskevaan pyyntöön, joka on teknisesti esitetty ennen vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä. [22]

58. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohta on näin ollen ajallisesti sovellettavissa pääasian menettelyyn.

C Aineellinen kysymys

1. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja osapuolten näkemykset

59. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut esille argumentit, jotka puoltavat tulkintaa, jonka mukaan direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohta koskee ainoastaan jo olemassa olevia todisteita, ja argumentit, jotka ovat tätä tulkintaa vastaan.

60. Tarkastellessaan tulkintaa, jonka mukaan direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohta koskee ainoastaan jo olemassa olevia todisteita, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että tätä tulkintaa tukevat tämän säännöksen sanamuoto ja tämän direktiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleessa esitetyt selvennykset. Tämä säännös ja tämä perustelukappale koskevat vastaajan tai kolmannen osapuolen hallussa olevia todisteita.

61. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa myös, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 2 kohdassa viitataan yksilöityjen yksittäisten todisteiden tai olennaisten todisteiden ryhmien, jotka on määritetty kohtuudella käytettävissä olevien tosiseikkojen perusteella, esittämiseen. Tämän direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleen mukaan todisteiden ryhmä olisi yksilöitävä viittaamalla muun muassa esitettäväksi vaadittujen asiakirjojen laatimisajankohtaan.

62. Kyseinen tuomioistuin tuo lisäksi esille, että direktiivissä 2014/104 ei viitata ”tietojen” esittämiseen vaan ”todisteiden” esittämiseen.

[22] Oikeuskirjallisuudessa jotkut kirjoittajat kylläkin katsovat, että ennen vahingonkorvausvaatimusta esitetty todisteiden esittämistä koskeva pyyntö ei ole menettelyyn liittyvä pyyntö, koska se antaa oikeuden vaatia todisteiden esittämistä erillisessä menettelyssä. Ks. mm. Kirst, P., ”The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe”, *European Competition Journal*, 2020, osa 16, nro 1, s. 113 ja 114. Toisin kuin tämän ratkaisuehdotuksen 38–43 kohdassa ehdottamassani lähestymistavassa, tässä lähestymistavassa lähdetään kuitenkin näkemyksestä, jonka mukaan ennen vahingonkorvauskannetta esitetty todisteiden esittämistä koskeva pyyntö ei kuulu direktiivin 2014/104 soveltamisalaan.

63. Vastaavasti Alankomaiden hallitus viittaa useisiin direktiivin 2014/104 johdanto-osan perustelukappaleisiin [23] ja direktiiviehdotukseen [24] ja väittää, että tämä direktiivi koskee ainoastaan olemassa olevien tai oikeudenkäynnin asianosaisen tai kolmansien osapuolten hallussa olevien todisteiden esittämistä.

64. Pääasian vastaajat kannattavat tätä tulkintaa samoista syistä kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Ne lisäävät, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 8 kohdan perusteella jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön sääntöjä, jotka johtaisivat laajempaan todisteiden esittämisvelvollisuuteen. Pääasian vastaajien mukaan Espanjan lainsäätäjä ei ole käyttänyt tätä mahdollisuutta salliakseen pyynnöt sellaisten todisteiden esittämisestä, joita ei ole olemassa.

65. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät perustelut, jotka puoltavat tulkintaa, jonka mukaan direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohta koskee myös uusia laadittavia todisteita, perustuvat tämän säännöksen teleologiseen ja systemaattiseen tulkintaan. Tämän tuomioistuimen mukaan todisteiden esittämistä koskevan järjestelmän rajoittaminen voisi vaarantaa tehokkuusperiaatteen ja täysimääräistä korvausta koskevan oikeuden. Lisäksi tämän direktiivin säännöt, jotka koskevat todisteiden esittämisestä aiheutuvia kuluja, voisivat osana suhteellisuusperiaatetta todisteiden esittämistä koskevaa pyyntöä arvioitaessa merkitä sitä, että osapuolen, jolta todisteita on pyydetty, on suoritettava uuden asiakirjan luomista koskevia tehtäviä.

66. Pääasian kantajat, Espanjan hallitus ja komissio kannattavat tätä tulkintaa muun muassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen yksilöimistä syistä.

2. Sanamuodon mukainen tulkinta

67. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että henkilö, joka väittää kärsineensä vahinkoa kilpailuoikeuden rikkomisesta, voi vaatia vastaajan tai kolmannen osapuolen hallussa olevien olennaisten todisteiden esittämistä. Tämän säännöksen toisen virkkeen mukaan vastaajan on voitava pyytää, että kantaja tai kolmas osapuoli määrätään esittämään olennaisia todisteita, mutta siinä ei täsmennetä, että kyseessä pitäisi olla niiden hallussa olevat todisteet.

68. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan sanamuoto voi antaa ymmärtää, että tämän säännöksen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetut kantajien esittämät pyynnöt koskevat vain jo olemassa olevia todisteita. Kirjaimellisesti ymmärrettynä toisessa virkkeessä tarkoitetuista vastaajien pyynnöistä poiketen kantajien esittämien pyyntöjen pitäisi koskea toisen henkilön hallussa olevia todisteita.

[23] Alankomaiden hallitus viittaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tavoin direktiivin 2014/104 johdanto-osan 14 perustelukappaleeseen, jossa todetaan, että ”vahingonkorvausvaateen toteen näyttämiseksi tarvittavat todisteet ovat – – vastapuolen tai kolmansien hallussa, eikä kantajalla – – ole riittävästi tietoa kyseisistä todisteista”, ja lisää, että tämän direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleen mukaan kansallisten tuomioistuinten olisi voitava milloin tahansa määrätä esittämään vahingonkorvauskanteen yhteydessä todisteet, joiden ”olemassaolo” ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn. Lisäksi kyseinen hallitus viittaa tämän direktiivin johdanto-osan 39 perustelukappaleeseen, jossa todetaan, että todistustaakka ei saisi vaikuttaa rikkomiseen syyllistyneen mahdollisuuteen käyttää muita ”kuin hallussaan olevia todisteita, kuten menettelyn aikana jo hankittuja tai muiden osapuolten tai kolmansien osapuolten hallussa olevia todisteita”.

[24] Alankomaiden hallitus viittaa direktiivin 2014/104 ehdotukseen, jossa komissio toteaa, että ”ainoastaan tuomioistuin voi määrätä vastapuolen tai kolmannen esittämään tämän hallussa olevat todisteet, ja todisteiden esittämisvelvollisuuden välttämättömyyteen, laajuuteen ja oikeasuhteisuuteen sovelletaan tiukkaa ja aktiivista tuomioistuinvalvontaa”.

69. Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 15 ja 39 perustelukappale puhuvat kuitenkin tätä tulkintaa vastaan, ja toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, direktiivin johdanto-osan 14 ja 28 perustelukappale eivät mitenkään tue sitä.

70. Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa ei nimittäin tehdä todisteiden hallussapidon osalta eroa kantajan esittämien pyyntöjen ja vastaajan esittämien pyyntöjen välillä (”kantajilla on oikeus vaatia korvausvaatimuksensa kannalta merkityksellisten todisteiden esittämistä ilman, että niiden pitäisi yksilöidä tarkkaan yksittäiset todisteet [, ja vastaajien on voitava] vaatia kantajia esittämään todisteita”). Toisaalta tämän direktiivin johdanto-osan 39 perustelukappaleessa todetaan, että rikkomiseen syyllistyneellä pitäisi olla mahdollisuus käyttää muiden osapuolten tai kolmansien osapuolten ”hallussa” olevia todisteita.

71. Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 39 perustelukappale ei ole tyhjentävä siltä osin kuin siinä viitataan ”muihin kuin [rikkomiseen syyllistyneen] hallussa oleviin todisteisiin, *kuten* menettelyn aikana jo hankittuihin tai muiden osapuolten tai kolmansien osapuolten hallussa oleviin todisteisiin”.[25] Joka tapauksessa näyttää siltä, että viittaus toisen osapuolen tai kolmansien osapuolten hallussa oleviin todisteisiin ei johdu pyrkimyksestä rajoittaa todisteita, joita voidaan pyytää esitettäväksi, vaan pyrkimyksestä asettaa rinnakkain rikkomiseen syyllistyneen hallussa olevat todisteet ja muiden henkilöiden hallussa olevat todisteet.

72. Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa tosin mainitaan vahingonkorvausvaatimuksen toteen näyttämiseksi tarvittavien todisteiden yhteydessä, että todisteet eivät ole aina mutta ”usein” ovat vastapuolen tai kolmansien hallussa. Tässä on kyse selityksestä, jota käytetään kuvattaessa sitten ongelmaa, joka direktiivillä 2014/104 pyritään ratkaisemaan. Tästä 14 perustelukappaleesta ilmenee nimittäin, että jos kantajille asetetaan erittäin tiukat oikeudelliset vaatimukset, joiden mukaan kantajien on esitettävä yksityiskohtaisesti kaikki asiaan liittyvät tosiseikat heti kanteen käsittelyn alkaessa ja esitettävä tosiseikkojen tueksi täsmällisesti yksilöityjä todisteita, voidaan samalla aiheettomasti haitata korvausta koskevan oikeuden tehokasta käyttämistä. Tämä perustelukappale näyttää joka tapauksessa puoltavan pikemminkin myöntävää vastausta käsiteltävänä olevaan ennakkoratkaisukysymykseen.

73. Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 28 perustelukappaleessa, joka koskee direktiivin 6 artiklan 9 kohtaa, käytetään ilmaisua ”todisteet, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn” viitattaessa muihin kuin tämän direktiivin 6 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuihin todisteisiin. Kyse on siis kaikista todisteista, joiden esittämistä kyseisellä direktiivillä ei ole automaattisesti kielletty näiden säännösten nojalla kilpailuoikeuden yksityisoikeudelliseen täytäntöönpanoon liittyvän edun vuoksi.[26]

74. Käsiteltävänä olevaan ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi ei siis riitä, että tutkitaan pelkästään direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa ja sen perustelukappaleita, jotka koskevat tämän säännöksen kohteena olevaa ongelmaa.

75. Direktiivi 2014/104 sisältää useita määritelmiä, joita on käytettävä selvitettäessä sen säännösten ja erityisesti olennaisten todisteiden esittämistä koskevan 5 artiklan 1 kohdan merkitystä.

[25] Kursivointi tässä.

[26] Samasta syystä direktiivin 2014/104 2 artiklan 17 alakohdan jo olemassa olevien tietojen käsitteen määritelmään ei sisälly tähän ennakkoratkaisupyyntöön vastaamisen kannalta hyödyllistä tietoa, jollei sellaisena sitten pidetä ”tietojen” ja ”todisteiden” käyttämistä toistensa synonyymeinä. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 78 kohta.

76. Todisteiden olennaisuus (ts. merkityksellisyys) näyttää tarkoittavan pyydetyn todisteen ja vahingonkorvausvaatimuksen välistä yhteyttä,[27] kun taas todisteen käsite, jonka tulkinnalla on keskeinen merkitys tähän ennakkoratkaisukysymykseen annettavan vastauksen kannalta, määritellään direktiivin 2014/104 2 artiklan 13 alakohdassa.

77. Tämän määritelmän mukaan ”todisteilla” tarkoitetaan ”kaikentyyppisiä todistuskeinoja, jotka kansalliset tuomioistuimet, joissa on nostettu vahingonkorvauskanne, ottavat vastaan, erityisesti asiakirjoja ja muita tietoa sisältäviä esineitä riippumatta siitä, millaiselle välineelle tieto on tallennettu”. Ensi arviolta tässä määritelmässä käytetään siis ”todisteiden”, ”todistuskeinojen” ja ”tietoa sisältävien esineiden” kolmea käsitettä toistensa synonyymeinä.

78. Lisäksi direktiivin 2014/104 2 artiklan 17 alakohtaan sisältyvässä ”jo olemassa olevien tietojen” käsitteen määritelmässä näihin kolmeen toistensa synonyymeinä käytettyyn käsitteeseen lisätään ”tietojen” käsite. Tällä käsitteellä tarkoitetaan ”todisteita”, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn.

79. Tähän ennakkoratkaisukysymykseen ei siis voida antaa yksiselitteistä vastausta myöskään direktiivissä 2014/104 toistensa synonyymeinä ja epäjohdonmukaisesti käytettyjen käsitteiden ja niiden määritelmien perusteella. Kun otetaan kuitenkin huomioon, että direktiivissä 2014/104 näytetään käytettävän todisteen ja tietojen käsitteitä toistensa synonyymeinä, tämän direktiivin sanamuodon mukainen tulkinta ei lähtökohtaisesti ole esteenä sille, että sen 5 artiklan 1 kohtaa, siltä osin kuin tämä säännös koskee ”[vastaajan tai kolmannen osapuolen] hallinnassa olevien olennaisten todisteiden” esittämistä, tulkitaan siten, että kansalliset tuomioistuimet voivat kyseisen direktiivin perusteella määrätä esitettäväksi uusia asiakirjoja, jotka osapuolen, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty, on laadittava kasaamalla tai luokittelemalla sen hallussa olevia tietoja tai dataa. Joka tapauksessa unionin oikeuden säännöstä tulkittaessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös sen asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on.

3. Systemaattinen tulkinta

80. Direktiivin 2014/104 6 artiklan, jonka otsikkona on ”Kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittäminen”, 4 kohdassa täsmennetään, että asianosaisten esittämiä pyyntöjä ratkaistessaan kansalliset tuomioistuimet antavat tietojen esittämistä koskevia määräyksiä.[28]

81. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 2 kohdan mukaan tällaisen määräyksen nojalla on myös mahdollista määrätä esitettäväksi olennaisia todisteiden ryhmiä.

[27] Ks. direktiivin 2014/104 johdanto-osan 15 perustelukappaleen toinen virke, jossa todetaan, että ”koska kilpailuoikeutta koskeville oikeudenkäynneille on – – tavanomaista tietojen epäsymmetria, on aiheellista varmistaa, että kantajilla on oikeus vaatia *korvausvaatimuksensa kannalta merkityksellisten* todisteiden esittämistä ilman, että niiden pitäisi yksilöidä tarkkaan yksittäiset todisteet”. Kursivointi tässä.

[28] Direktiivin 2014/104 6 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan ”arvioidessaan *tietojen esittämistä koskevan määräyksen* oikeasuhteisuutta 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti kansallisten tuomioistuinten on lisäksi otettava huomioon seuraavaa: – – b) esittääkö tietojen esittämistä pyytävä osapuoli pyynnön kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan vahingonkorvauskanteen yhteydessä” (kursivointi tässä). Lisäksi direktiivin 2014/104 5 artiklan 7 kohdassa, ainakin sen ranskankielisessä versiossa, täsmennetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että niillä, joilta todisteiden esittämistä pyydetään, on mahdollisuus tulla kuulluiksi, ennen kuin kansallinen tuomioistuin *määrää esittämään tiedot* tämän artiklan nojalla. Tässä säännöksessä vahvistetaan siten, että direktiivissä käytetään todisteiden ja tietojen käsitteitä toistensa synonyymeinä. Vielä tärkeämpää on se, että siinä vahvistetaan myös, että todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä ratkaistessaan kansalliset tuomioistuimet määräävät esittämään tietoja.

82. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa,[29] direktiivin 2014/104 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että tällainen olennainen todisteiden ryhmä olisi yksilöitävä viittaamalla sen muodostavien osatekijöiden yhteisiin piirteisiin, ja mainitaan tältä osin esitettäväksi vaadittujen asiakirjojen ”laatimisajankohta”. Tämä perustelukappale sisältää useita viittauksia, jotka voivat mahdollisesti osoittautua hyödyllisiksi olennaisen todisteiden ryhmän yksilöimiseksi, mutta niitä ei kuitenkaan esitetä tyhjentävästi. Lisäksi siinä viitataan olennaisen todisteiden ryhmän muodostavien osatekijöiden tavoitteeseen tai sisältöön. Noudattaakseen näin yksilöityä todisteiden ryhmää koskevaa määräystä tämän määräyksen kohteena olevan henkilön on lähtökohtaisesti suoritettava pyydettyyn tietoon keskittyvä haku.

83. Tämän logiikan mukaisesti direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetään, että arvioidessaan todisteiden esittämistä koskevien pyyntöjen oikeasuhteisuutta kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon erityisesti ”esittämisen laajuus ja kustannukset, erityisesti kolmansien osapuolten osalta, mukaan lukien tietojen, joilla todennäköisesti ei ole merkitystä oikeudenkäynnin osapuolille, erittelemättömän hankinnan estäminen”. Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjä on ottanut huomioon sen, että tietojen esittämistä koskevan määräyksen noudattamiseksi voi joskus olla tarpeen suorittaa tehtäviä, jotka ylittävät pelkän tietoa sisältävien kohteiden toimittamisen.

84. On siis pohdittava, voivatko tällaiset tehtävät muodostua tietojen tai datan kasaamisesta tai luokittelemisesta. Kun otetaan huomioon, että direktiivin 2014/104 sanamuodon mukaisen tulkinnan perusteella ei voida saada vastausta tähän kysymyksen muun muassa sen kieliversioiden välisten erojen vuoksi[30] ja että systemaattinen tulkinta antaa ainoastaan viitteitä siitä, että tähän kysymykseen olisi vastattava myöntävästi, on seuraavaksi käsiteltävä tämän direktiivin teleologista tulkintaa.

4. Teleologinen tulkinta

85. Kuten pääasian kantajat väittävät, direktiivin 2014/104 teleologisen tulkinnan, jossa otetaan huomioon sen tarkoitus, täytyy johtaa päätelmään siitä, että kilpailusääntöjä on sovellettava tehokkaasti ja että tässä tarkoituksessa niille, joille on aiheutunut vahinkoa, on annettava tehokkaat välineet tietojen epäsymmetrian tasapainottamiseksi. Tässä direktiivissä viitataan useita kertoja sen kahteen tavoitteeseen: tällaisten sääntöjen yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon tehokkuuteen[31] ja tällaisen epäsymmetrian korjaamiseen.[32]

86. Kannattaessaan pääasian kantajien suosittelemaa lähestymistapaa Espanjan hallitus ja komissio toteavat, että oikeudella tutustua hyödyllisiin ja luotettaviin tietoihin pyritään varmistamaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan sekä direktiivin 2014/104 3 artiklassa uudelleen vahvistetun täyttä korvausta koskevan oikeuden tehokas vaikutus.

[29] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 61 kohta.

[30] Ks. alaviite 28.

[31] Ks. ennen kaikkea direktiivin 2014/104 1 artiklan 1 kohta, jonka mukaan tässä direktiivissä vahvistetaan tietyt säännöt, jotka ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että kilpailuoikeuden rikkomisen johdosta vahinkoa kärsineet osapuolet voivat tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan vaatia täysi korvaus tästä vahingosta.

[32] Ks. direktiivin 2014/104 johdanto-osan 15, 46 ja 47 perustelukappale.

87. Nämä osapuolet väittävät myös, että kuten direktiivin 2014/104 johdanto-osan neljännestä perustelukappaleesta ilmenee, tehokkaiden prosessuaalisten oikeussuojakeinojen tarve voidaan johtaa myös oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan, sellaisena kuin siitä määrätään SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa.

88. Alankomaiden hallitus väittää sitä vastoin, että jos oikeudenkäynnin asianosainen tai kolmas osapuoli velvoitettaisiin esittämään direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan perusteella uusia laadittavia todisteita, horjutettaisiin kantajan intressin saada olennaisia tietoja ja tietoja esittävän henkilön intressin välistä tasapainoa.

89. Direktiivi 2014/104 sisältää kuitenkin todisteiden esittämisen osalta mekanismin, jolla kyseessä olevia intressejä voidaan punnita kansallisten tuomioistuinten tiukassa valvonnassa, etenkin siltä osin kuin kyse on pyydettyjen todisteiden olennaisuudesta [33] ja niiden esittämisen välttämättömyydestä ja oikeasuhteisuudesta. [34] Tässä tarkoituksessa tämän direktiivin 5 artiklassa säädetään tämän valvonnan harjoittamista koskevista kriteereistä. Siten kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus ottaa huomioon myös asianosaisten ja kolmansien legitiimit edut [35] ja perusoikeudet. [36]

90. Teleologisen tulkinnan kannalta seuraava on vielä tärkeämpää: se, että heti alkuun suljetaan pois mahdollisuus pyytää esitettäväksi uusia asiakirjoja, jotka osapuolen, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö osoitetaan, olisi laadittava, johtaisi joissakin tapauksissa ylitsepääsemättömiin esteisiin unionin kilpailusääntöjen yksityisoikeudellisessa täytäntöönpanossa. Se, että tämä mahdollisuus tunnustetaan ja sen käytännön soveltamista rajataan arvioimalla todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä, samalla kun kansallisille tuomioistuimille annetaan keskeinen asema, vastaa siten paremmin tietojen epäsymmetrian korjaamista tavoittelevan direktiivin 2014/104 henkeä.

91. Lisäksi tässä tapauksessa pääasian vastaajat itse myöntävät, että niitä voidaan pyytää toimittamaan niiden järjestelmissä käytettävissä olevia riittävän täsmällisiä tietoja tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti ja tietojen luottamuksellisuutta asianmukaisesti suojaten. Sen jälkeen, kun nämä tiedot on luovutettu, pääasian kantajat voisivat käsitellä niitä tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla kanteensa tueksi.

92. On kuitenkin mahdollista, että toimittamalla useita asiakirjoja olennaisuuden, oikeasuhteisuuden ja tarpeellisuuden vaatimusten vastaisesti jarrutetaan menettelyä ja ettei sillä todellisuudessa korjata kilpailusääntöjen yksityisoikeudelliselle täytäntöönpanolle ominaista tietojen epäsymmetriaa. Kuten pääasian kantajat väittävät, jos käyttöön saadaan mahdollisesti hyvin monia raakadataa sisältäviä asiakirjoja, jotka vastaavat pyyntöä vain vaillinaisesti ja jotka on kasattu ainoastaan laatijansa tuntemalla tavalla, direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohta voisi tosiasiallisesti menettää käytännön vaikutuksensa. Tällaisessa tilanteessa voi olla tarpeen nimetä asiantuntija suorittamaan työ, jonka asiakirjojen laatija olisi itse voinut tehdä vähemmällä vaivalla ja pienemmin kustannuksin.

[33] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 76 kohta.

[34] Ks. direktiivin 2014/104 johdanto-osan 16 perustelukappale.

[35] Direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdan toisen virkkeen mukaan arvioidessaan sitä, onko osapuolen pyytämä todisteiden esittäminen oikeasuhteista, kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon kaikkien osapuolten ja asiaan liittyvien kolmansien osapuolten oikeutetut edut.

[36] Ks. vastaavasti direktiivin 2014/104 5 artiklan 7 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niillä, joilta tietojen esittämistä pyydetään, on mahdollisuus tulla kuulluiksi, ennen kuin kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteet tämän artiklan nojalla. Ks. myös tämän direktiivin johdanto-osan 53 perustelukappale.

93. Tämän vuoksi direktiivin 2014/104 teleologinen tulkinta puoltaa sitä, että käsiteltävänä olevaan ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi.

5. Välipäätelmä

94. Kun edellä esitettyjen perustelujen valossa otetaan huomioon sanamuodon mukaisen tulkinnan epätyydyttävät tulokset ja systemaattisesta tulkinnasta ja teleologisesta tulkinnasta seuraavat yksiselitteiset johtopäätökset, direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tämän säännöksen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettujen olennaisten todisteiden esittämisellä viitataan myös uusiin asiakirjoihin, jotka osapuoli, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty, voi joutua laatimaan kasaamalla tai luokittelemalla hallussaan olevia tietoja tai dataa. Kansallisten tuomioistuinten on joka tapauksessa rajattava todisteiden esittäminen siihen, mikä on olennaista, oikeasuhteista ja tarpeellista, kun otetaan huomioon tämän osapuolen legitiimit edut ja perusoikeudet.

95. Tässä yhteydessä [37] kansalliset tuomioistuimet voivat ottaa huomioon esimerkiksi ajanjakson, jolta todisteita pyydetään esittämään, [38] sekä sellaisten vaihtoehtojen olemassaolon, joissa asiantuntija tai tietojen esittämistä pyytänyt osapuoli huolehtii tietojen esittämistä koskevan määräyksen kohteena olevan osapuolen toimittamien tietojen kasaamisesta tai luokittelemisesta. [39]

96. Pääasian vastaajien ja Alankomaiden hallituksen esittämillä muilla argumenteilla ei voida kyseenalaistaa tätä tulkintaa.

6. Komission toimivaltuuksiin perustuva argumentti

97. Pääasian vastaajat toteavat, että kilpailuoikeuden yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon yhteydessä komissio voi pyytää tutkinnan kohteena olevia yrityksiä toimittamaan ainoastaan niiden hallussa olevat kyseistä asiaa koskevat asiakirjat. [40] Vastaajat viittaavat tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja asiassa HeidelbergCement v. komissio esitettyyn ratkaisuehdotukseen, jossa julkisasiamies Wahl katsoi, että tietojen käsitettä ei voida tulkita niin laajasti, että se tarkoittaisi, että yrityksiä voitaisiin pyytää hoitamaan tehtäviä, jotka kuuluvat asian valmisteluun. [41]

98. Suhtaudun myönteisesti tähän väitteeseen, jolla pääasian vastaajat näyttävät väittävän, että todisteiden esittämisen osalta henkilön, jolle on aiheutunut vahinkoa kilpailuoikeuden rikkomisesta, oikeudet eivät lähtökohtaisesti voi olla laajempia kuin komission valtuudet kilpailuoikeuden täytäntöönpanossa tämän toimielimen aloitteesta.

[37] Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esille, esittämättä kysymystä oikeasuhteisuuden arvioimisesta, että mikäli unionin tuomioistuin katsoisi, että direktiivin 2014/104 5 artiklaa on tulkittava laajasti, sen ennakkoratkaisukysymykseen annettavalla vastauksella on merkitystä myös tämän arvioinnin osalta, koska sen avulla voidaan arvioida oikeasuhteisuuden laajuutta. Esitän siten ainoastaan selityksiä, jotka voivat pääasian menettelyn olosuhteet huomioon ottaen osoittautua hyödyllisiksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

[38] Tässä tapauksessa komissio on osoittanut kartellin, joka on väitetyn vahingon aiheuttanut tapahtuma, kestäneen 14 vuotta pääasian vastaajien osalta (17.1.1997–18.1.2011), kun taas pääasian kantajat pyytävät hintaluetteloa 28 vuoden pituiselta ajanjaksolta (1.1.1990–30.6.2018).

[39] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 92 kohta.

[40] Ks. tuomio 29.6.2006, komissio v. SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:432, 41 kohta). Ks. myös tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 61 kohta).

[41] Julkisasiamies Wahlin ratkaisuehdotus HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 106 kohta).

99. On kuitenkin huomattava, että nämä komission valtuudet pitävät sisällään erittäin laajoja tutkintavaltuuksia [42] ja että tutkinnan kohteena olevilla yrityksillä on velvollisuus tehdä aktiivisesti yhteistyötä komission kanssa.

100. Oikeuskäytäntö, johon pääasian vastaajat vetoavat, koskee eri oikeudellista ongelmaa kuin tässä ennakkoratkaisupyynnössä on tuotu esille. Kyseinen oikeuskäytäntö koskee nimittäin sitä, voiko komissio pyytää esitettäväksi tutkinnan kohteena olevan yrityksen hallussa olevia asiakirjoja, vaikka kyseisten asiakirjojen perusteella voitaisiin osoittaa tämän yrityksen rajoittaneen kilpailua. Unionin tuomioistuin on vastannut tähän kysymykseen myöntävästi. Tämän vastauksen edellytyksenä on kylläkin se, että komissio ei voi vaatia vastauksia, joiden seurauksena yrityksen olisi myönnettävä kilpailusääntöjen rikkominen. Tästä ei kuitenkaan voida tehdä vastakkaispäätelmää, jonka mukaan yritystä ei olisi missään tapauksessa mahdollista pyytää esittämään asiakirjoja kasaamalla tai luokittelemalla sen hallussa olevia tietoja tai dataa.

101. Julkisasiamies Wahlin ratkaisuehdotuksesta, johon pääasian vastaajat viittaavat, ei myöskään ilmene, että komissio ei voisi missään tapauksessa pyytää tällaisten asiakirjojen esittämistä. Julkisasiamiehen tarkastelema oikeudellinen ongelma koski nimittäin sitä, voiko komissio vaatia yrityksiä antamaan tietoja tarkkojen ja sitovien erityisohjeiden mukaisesti. Asiassa, jossa ratkaisuehdotus esitettiin, oli kyse erityisestä asiayhteydestä, joka ilmeni julkisasiamiehen mukaan asian valmistelun ”ulkoistamisena” tutkinnan kohteena olevalle yritykselle. [43] Edes tässä asiayhteydessä julkisasiamies ei sulkenut pois mahdollisuutta, että komissio voi pyytää tietoja, jotka tämän yrityksen oli järjestettävä. [44]

102. Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa, jonka mukaan tämä säännös koskee myös uusia laadittavia todisteita, ei näin ollen voida rajata argumenteilla, jotka perustuvat näkemykseen, jonka mukaan komission valtuudet ovat suppeammat.

7. Seuraamusjärjestelmään perustuva argumentti

103. Alankomaiden hallitus päättelee siitä, että direktiivin 2014/104 8 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään todisteiden tuhoamisesta määrättävästä seuraamuksesta, että ainoastaan jo olemassa olevat todisteet voivat olla tämän direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja olennaisia todisteita.

104. Tämä väite ei vakuuta minua. Vaikka todistetta, jota ei ole olemassa, ei olekaan mahdollista tuhota, on kuitenkin mahdollista kieltäytyä esittämästä tällaista todistetta ja tarvittaessa olla noudattamatta kansallisen tuomioistuimen antamaa todisteiden esittämistä koskevaa määräystä, sillä direktiivin 2014/104 8 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään tästä tilanteesta. Ei siis voida väittää, että tässä direktiivissä ei säädetä uusia laadittavia todisteita koskevista seuraamuksista ja päätellä siitä, että tällaiset todisteet eivät kuulu sen 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

105. Pitäydyn tämän ratkaisuehdotuksen 94 kohdassa esittämässäni kannassa, tämän kuitenkaan vaikuttamatta edellä esitettyihin lisähuomautuksiin, jotka koskevat pääasian vastaajien ja Alankomaiden hallituksen esittämiä argumentteja.

[42] Ks. [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 17–21 artikla.

[43] Ks. julkisasiamies Wahlin ratkaisuehdotus HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 122 kohta).

[44] Ks. julkisasiamies Wahlin ratkaisuehdotus HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 117 kohta).

VI Ratkaisuehdotus

106. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelonan esittämään ainoaan ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, 26.11.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/104/EU 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tämän säännöksen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettujen olennaisten todisteiden esittämisellä viitataan myös uusiin asiakirjoihin, jotka osapuoli, jolle todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on esitetty, voi joutua laatimaan kasaamalla tai luokittelemalla hallussaan olevia tietoja tai dataa.

Kansallisten tuomioistuinten on joka tapauksessa rajattava todisteiden esittäminen siihen, mikä on olennaista, oikeasuhteista ja tarpeellista, kun otetaan huomioon tämän osapuolen legitiimit edut ja perusoikeudet.